

Maaliskuu. 9.3. Sebasteian 40 pyhää marttyyria.

Aamupalveluksen evankeliumi

Luuk. 21: 12 – 19

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Pitäkää varanne, sillä ihmiset käyvät teidän kimppuunne ja teitä vainotaan. Teitä viedään tuomiolle synagogiin, teitä teljetään vankilaan, te joudutte kuninkaiden ja maaherrojen eteen minun nimeni tähden. Näin te saatte tilaisuuden todistaa minusta. Painakaa vain mieleenne, että teidän ei tule etukäteen miettiä, miten itseänne puolustatte. Minä annan teille viisauden puhua niin, ettei yksikään vastustajanne kykene kiistämään eikä kumoamaan sanojanne. ”Jopa teidän vanhempanne, veljenne, sukulaisenne ja ystävänne luovuttavat teidät viranomaisille, ja muutamia teistä surmataan. Kaikki vihaavat teitä minun nimeni tähden. Mutta edes hiuskarva päästänne ei menen hukkaan. Pysykää lujina, niin voitatte omaksenne elämän.”

Samankaltaista tekstiä on myös Matteuksella (Matt. 10: 17 – 22, 30). Luukas käsittelee tässä ensimmäisiä lopun ajan merkkejä.

”Ennen tätä” tarkoittaa ennen tämän maailman loppua, aikaa ennen Jeesuksen toista tulemistä. Jeesus oli kohdannut vastustusta koko julkisen toimintansa aikana ja erityisesti Jerusalemissa. Nyt Hän esittää, että sama kohtelu tulee kohtaamaan Hänen opetuslapsiaan. Mutta maailmassa torjuttu Jeesus on oikeassa. Hän tulee voimistamaan ahdistettuja opetuslapsiaan. Varhainen kirkko ymmärsi, että tämä Kristuksen puhe tarkoitti uskovien vainoa niin Jerusalemissa kuin Palestiinassa aina Jerusalemin kaupungin tuhoon asti. Tällöin voitasiin viitata apostoli Paavalin kohtaloon, joka joutui ensin maaherra Felixin ja sitten maaherra Festuksen eteen, kuten myös kuningas Agrippan eteen. Paavali Rooman kansalaisena vetosi keisariin (vrt. Ap.t. 24 – 26). Hän oli jo aikaisemmin joutunut Jerusalemin suuren neuvoston eteen. Myöskin apostolit Pietari ja Johannes joutuivat puolustautumaan Suuren neuvoston edessä (Ap.t. 4: 13 – 14).

Aikaisemmin Luukas kirjoitti Jeesuksen luvanneen opetuslapsilleen Pyhän Hengen, joka on auttava heitä oikeuden edessä (Luuk. 12: 11 – 12). Kun luemme Apostolien tekojen kirjaa, niin huomaamme, kuinka Pyhä Henki auttoi vainottua Stefanosta (Ap.t. 7) ja Paavalia (Ap.t. 21 – 26). Tässä yhteydessä kannattaa muistaa, että opetuslapset eivät olleet hyvin koulutettuja. Heidän syyttäjinä toimivat juutalaiset sen sijaan olivat hyvin koulutettuja. Jeesuksen lupaama Pyhä Henki auttaisi heitä tässä tilanteessa. Opetuslasten ei siis tule etukäteen huolestua tulevista oikeudenkäynneistä.

”Mutta edes hiuskarva päästänne ei mene hukkaan” (vrt. 1. Sam. 14: 45; Ap.t. 27: 34). Kirkko on ymmärtänyt, että tällä viitataan pelastukseen. Ihminen voi kuolla kahdella eri tavalla: ruumiillisesti ja hengellisesti. Vainaja voi tappaa ihmisen ruumiin mutta ihmisen sielua hän ei voi tappaa. Sitä odottaa pelastus, Jumalan valtakunta.

Tekstimme loppuu Jeesuksen kehoitukseen opetuslapsille: ”Pysykää lujina, niin voitatte omaksenne elämän.” Elämä tarkoittaa tässä iankaikkista elämää Jumalan yhteydessä. Jeesus kehottaa opetuslapsiaan olemaan kestäviä vankeudenkin aikana. Luukas on käyttänyt tässä lopun aikaan liittyvää aineistoa kehottaakseen kristittyjä pysymään rohkeina.

Päivän epistola

Hepr. 12: 1 – 10

”Veljet, kun ympärillämme on todistajia kokonainen pilvi, pankaa pois kaikki mikä painaa ja synti, joka niin helposti kietoutuu meihin. Juoskaamme sinnikkäästi loppuun se kilpailu, joka on edessämme, katse suunnattuna Jeesukseen, uskomme perustajaan ja täydelliseksi tekijään. Edessään olleen ilon tähden hän häpeästä välittämättä kesti ristillä kärsimykset, ja nyt hän istuu Jumalan valtaistuimen oikealla puolella. Ajatelkaa häntä, joka kesti syntisten ankaran vastustuksen, jotta ette menettäisi rohkeuttanne ja antaisi periksi. Vielä te ette ole joutuneet vuodattamaan vertanne taistelussa syntiä vastaan. Te olette unohtaneet tämän sanan, joka rohkaisee teitä kuin isä poikiaan: - Älä väheksy poikani, Herran kuritusta, älä masennu, kun hän ojentaa sinua – jota Herra rakastaa, sitä hän kurittaa, hän lyö jokaista, jonka pojakseen ottaa. Tiedän kärsimyksenne on kasvatusta: Jumala kohtelee teitä omina poikinaan. Onko sellaista poikaa, jota isä ei kurittaisi? Jos te siis olette jääneet vaille kuritusta, josta kaikki muut ovat osansa saaneet, te olette äpäriä, ette laillisia lapsia. Kun maalliset isämme kurittavat meitä, me emme tohtineet vastustaa. Vielä paljon suurempi syy meillä on alistua Isämme tahtoon, sillä se takaa meille elämän. Isämme kurittivat meitä vain lyhyttä aikaa varten ja niin kuin heistä näytti hyvältä, mutta Jumalan kuritus koituu meidän todelliseksi parhaaksemme: me pääsemme osallisiksi hänen pyhydestään.”

”Todistajia kokonainen pilvi” viittaa tämän päivän tekstiämme edeltäneeseen Heprealaiskirjeen yhdenteentoista lukuun, jossa kerrotaan Vanhan testamentin pyhistä ihmisistä. Pyhät ovat myös läsnä Kirkon jumalanpalveluksissa rukoillen yhdessä meidän kanssamme. Todistajiin kuuluvat

myös Kristuksen aikana tai Hänen jälkeensä tulleet pyhät. He todistavat siitä, että myös meistä voi tulla todistajia.

Kirjoittaja vertaa elämää kilpajuoksuun. Uuden testamentin kirjoituksissa urheiluvertaukset ovat yleisiä. ”Pankaamme pois kaikki, mikä painaa” viittaa ylimääräistä asioista luopumisesta edessä olevan kilpailun takia. Maininta synnistä viittaa johonkin vihamielisyyteen (vihaan). Kilpailun maalina, johon katse on suunnattu on Jeesus. Hän on ”uskomme perustaja ja täydelliseksi tekijä.” Sana, joka on suomennettu sanalla ”perustaja”, voidaan suomentaa tilanteesta riippuen myös sanoilla johtaja, ylipäällikkö, alkuunpanija,. ”Täydelliseksi tekijä” on hyvä suomennos. Jeesus asetetaan esikuvaksi kristityille elämän kamppailuihin. Tulevan ilon (ihmisten pelastuksen) tähden Hän kärsi ristillä. ”Vuodattaneet verta” on todennäköisesti viittaus nyrkkeilyotteluun (jälleen urheilu). Tämä kilpailu ei ole maraton, vaan se jatkuu todelliseen maaliin saakka, joka on taivasten valtakunta. Me osallistumme tähän kilpailuun koko elämämme ajan. Meidän kilpailumme kenttänä on rakkaus Jumalaa ja lähimmäisiämme kohtaan, usko, rukous ja jumalanpalvelus.

Seuraavaksi kerrotaan vanhan yhteiskunnan malli, jossa perheen isän tehtävä oli kasvattaa lapsiaan yhteiskunnan jäseniksi ja tarvittaessa hänen oli rangaistava heitä. Rankaiseminen nähtiin yhtenä kasvatukseen. Tekstin taustalla on todennäköisesti Sananlaskujen kirja: ”Älä torju, poikani, Herran kuritusta, älä katkeroidu, kun hän ojentaa sinua – jota Herra rakastaa, sitä hän kurittaa niin kuin isä omaa lastaan” (Sananl. 3: 11 – 12).

Suomennos ”taivaallinen Isämme” on ajatukseltaan oikein. Vanhemmat suomennokset (myös muissa kielissä) ovat uskollisempia alkuperäistekstille, jossa on ”henkien Isä”. Tämä ilmaisu löytyy Mooseksen kirjoista (4. Moos. 16: 22; 27: 16). Kasvatuksen päämäärä kerrotaan tekstimme lopuksi: ”me pääsemme osallisiksi hänen pyhydestään”.

Päivän evankeliumi

(Matt. 10: 1 – 16)

”Siihen aikaan Jeesus kutsui kaksitoista opetuslastaan luokseen ja antoi heille vallan karkottaa saastaisia henkiä ja parantaa kaikkia tauteja ja vaivoja. Nämä ovat niiden kahdentoista apostolin nimet: ensimmäisenä Simon, toiselta nimeltään Pietari, ja hänen veljensä Andreas, Jaakob Sebedeuksen poika ja hänen veljensä Johannes, Filippus ja Bartolomeus, Tuomas ja publikaani Matteus, Jaakob Alfeuksen poika ja Taddeus, Simon Kananeus ja Juudas Iskariot, joka sitten kavalsi Jeesuksen. Nämä kaksitoista Jeesus lähetti matkaan annettuaan heille ohjeet: ”Älkää

menkö vierasheimoisten keskuuteen älkääkä mihinkään Samarian kaupunkiin. Sen sijaan menkää Israelin kansan eksyneiden lampaiden luo ja julistakaa: Taivasten valtakunta on tullut lähelle. Parantakaa sairaita, herättäkää kuolleita, puhdistakaa spitaalisia ja ajakaa pois pahoja henkiä. Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa. ”Älkää varatko vyöhönne kultaa, hopeaa tai kuparia älkääkä ottako mukaanne laukkua, älkää ylimääräistä paitaa, älkää jalkineita tai sauvaa. Työmies on ruokansa ansainnut. Kun tulette johonkin kaupunkiin tai kylään, ottakaa selvää, kuka siellä on käyntinne arvoinen, ja jääkää asumaan hänen luokseen lähtöönne saakka. Kun menette taloon, toivottakaa talon väelle rauhaa. Jos talo on sen arvoinen, saakoon se toivottamanne rauhan, mutta jos se ei ansaitse sitä, palatkoon toivotus teille takaisin. Jos teitä jossakin talossa tai kaupungissa ei oteta vastaan eikä teidän sanojanne kuunnella, lähtekää sieltä ja pudistakaa pöly jaloistanne. Totisesti: Sodomian ja Gomorran maa pääsee tuomiopäivänä vähemmällä kuin se kaupunki. ”Minä lähetän teidät kuin lampaat susien keskelle Olkaa siis viisaita kuin käärmeet ja viattomia kuin kyyhkyset.”

”Jeesus kutsui kaksitoista opetuslastaan” osoittaa, että Jeesuksen laajemman opetuslapsijoukon yhteydessä on pienempi ydinryhmä. He kuuluvat kaikkien opetuslasten joukkoon, mutta tarvittaessa he toimivat erillään muusta joukosta. Luku kaksitoista edustaa Israelia, sen kahtatoista heimoa. ”Antoi heille vallan” löytyy paitsi Matteukselta, myös Markukselta ja Luukkaalta. Näillä kahdellatoista on tiettyjä oikeuksia, mitä muilla opetuslapsilla ei ole. Nämä Jeesus itse kutsui opetuslapsikseen. Luku kaksitoista tulee Israelin kahdestatoista heimosta ja kertoo Israelin palauttamisesta ennalleen (uudistuneessa muodossa). Kirkko on tämä uusi Israel. Vaikka Matteus on kertonut aikaisemmin vain neljän opetuslapsen kutumisesta, niin teksti edellyttää, että nämä kaksitoista on kutsuttu opetuslapsiksi jo aikaisemmin.

Apostolit esitellään pareittain. Tämä voi johtua siitä, että Jeesus lähetti heidät pareittain tekemään työtä (vrt. Mark. 6: 7).

Tämä on ainoa kerta, kun Matteus käyttää heistä nimitystä apostoli. Apostoli tarkoittaa henkilöä, jonka Jeesus on lähettänyt, sana apostoli voidaan kääntää suomeksi sanalla lähettiläs. Apostolien lukumäärästä on eri yhteyksissä esitetty erilaisia lukuja. Yleisin käytetty luku ortodoksisessa kirkossa on 70. Luukas kirjoittaa: ”Herra valitsi vielä seitsemänkymmentäkaksi opetuslasta ja lähetti heidät ” (Luuk. 10: 1) ja tämä lienee suurin luku, jota apostoleina pidetään. Apostoli Paavali kirjoitti: ”Sen jälkeen hän ilmestyi samalla kertaa yli viidellesadalle veljelle” (1. Kor. 15: 6), mutta näitä ylösnousseen Herran kohdanneita ei pidetä apostoleina.

Luettelo apostoleista pienin poikkeuksin löytyy myös Markuksen (Mark. 3: 16 – 19) sekä Luukkaan (6: 12 – 16) evankeliumeista sekä Apostolien teoista (Ap.t. 1: 13). Matteuksen kohdalla on maininta publikaani, joka tarkoittaa tullimiestä, veronkerääjää (Matt. 9: 9). Juudaksen kohdalla on lisänimi Iskariot. Sen merkitys voi jäädä tuntemattomaksi. Yleisin selitys on, että se tarkoittaa ”mies Keriotista”. Se voidaan jotenkin yhdistää myös ajatukseen, että hän oli yksi tikarimiehistä, jotka kapinoivat Rooman valtaa vastaan. Mahdollista on, että Iskariot liittyisi sanaan valehtelija. Näiden selitysten lisäksi on muitakin selityksiä tälle lisänimelle. Apostolien luettelo nimien muodossa voi viitata siihen, että piti määritellä, ketkä ovat apostoleja, erotukseksi vääristä apostoleista.

Apostolit olivat tavallisia kansan miehiä. Naisia heidän joukossaan ei ole, vaikka Jeesuksen seuraajien joukossa naisia onkin, myös hyvin arvostettuina. Ammatiltaan suurin osa oli kalastajia, Matteus oli tullimies. Tuohon aikaan myös ”tavalliset ihmiset” tunsivat kirjoitukset eli meidän Vanhan testamenttimme.

Jeesus antaa ohjeen, jonka mukaan apostolit eivät saa mennä vierasheimoisten eikä samarialaisten keskuuteen, vaan heidän tulee toimia Israelin eksyneiden lampaiden luona. Myöhemmin Matteuksen evankeliumissa on lähetyskäsky, jossa kohteena ovat ”kaikki kansat” (Matt. 28: 19). Jo aikaisemmin Matteus toteaa: ”Maaherrojen ja kuninkaidenkin eteen teitä tullaan viemään minun takiani, todistukseksi heille ja kansoille” (Matt. 10: 18). Todennäköisesti tässä kohdassa Matteus halusi korostaa, että ensin on saarnattava evankeliumia israelilaisille. Näin juutalaiset eivät voi väittää, että he eivät olisi kuulleet evankeliumia.

Israelin kansan eksyneet lampaat on viittaus profeetta Hesekielin kirjaan (Hes. 34: 2 – 6). Siinä on viittaus niihin lauman jäseniin, jotka ovat joutuneet eksyksiin. Apostolien tehtävä on koota lauma uudelleen kasaan.

”Taivasten valtakunta on tullut lähelle” kertoo tehtävän kiireellisyydestä. Johannes Kastaja aloitti toimintansa sanoilla: ”Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle!” (Matt. 3: 2). Jeesus itse aloitti toimintansa samoilla sanoilla (Matt. 4: 17). Opetuslasten tehtävänä on julistaa tämä sanoma. Edelleen se on Kirkon tehtävä tässä maailmassa. Jumalan valtakunta lähestyy, ihmisten tulee omaksua oikea elintapa ja pyrkiä taivasten valtakuntaan. Paitsi julistusta, Jeesus kehottaa apostoleja myös parantamaan ihmisiä.

”Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa” merkitsee, että tehdystä työstä ei saa vaatia palkkaa. Pyhää Henkeä ei voi myydä. Tässä korostetaan apostolin nöyryyttä ja omistamattomuutta. Toisaalta

evangeliumin julistaja on oikeutettu elantoon (”Työmies on ruokansa ansainnut”, Matt. 10: 10). Tässä asiassa on oltava tasapaino. Kirkon työntekijä ei saa mennä käsi ojossa. Mutta seurakunta on velvollinen järjestämään asian niin, että työntekijän eläminen on turvattu. Eri paikoissa tämä asia on järjestetty eri tavoin.

”Älkääkä varatko vyöhönne kultaa” aloittaa luettelon, mitä tavaroita lähetystyöntekijän ei tarvitse ottaa mukaansa. Mielenkiintoista on, että tämä luettelo vastaa sitä luetteloa tavarosta, mitä matkalainen ei saanut viedä Jerusalemin temppeliin. Markuksen evankeliumin vastaava kohta sallii sauvan ja sandaalit (villieläimiä ja rosvoja vastaan) (Mark. 6: 8 – 11). Nyt opetuslapset tekevät lähetystyötä Jeesuksen eläessä. Myöhemmin ohje tulee toisenlaiseksi. Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeiseen lähetystyöhön liittyy valmistautuminen siihen (vrt. Luuk. 22: 35 – 36).

Lähetystyöntekijä on oikeutettu elantoonsa ja on riippuvainen paikallisesta vieraanvaraisuudesta: ”Työmies on palkkansa ansainnut”. Sattumanvaraisesti ei pitänyt mennä mihinkään taloon. Siihen taloon, mikä valikoituu asuinpaikaksi, on asetettava lähtöön saakka. Lähetystyöntekijä osallistuu paikallisen yhteisön elämään, vaikka tällainen asema voi olla epämukava.

Taloon tultaessa sille oli toivotettava rauhaa. Joissakin käännöksissä on kirjoitettu auki rauhan toivottamisen sanamuoto: ”rauha tälle huoneelle”. Jumalan rauhan toivottaminen kertoi jo, mistä asiasta oli kyse, sillä se tähtäsi Jumalan valtakuntaan. Jumala tuo rauhan. Rauhan toivottaminen toteutuu sen vastaanottajan omien toimien kautta. Jos vastaanottaja ei vastaanota toivotusta (toimii sitä vastaan), niin rauhantoivotus palautuu sen toivottaneelle henkilölle. Rauhan toivottamisen tausta on profeetta Jesajalla ”Kuinka ihanat ovat vuorilla ilosanoman tuojan askelet” Hän ilmoittaa rauhan tulon, tuo suuren ilosanoman, hän tuo pelastuksen sanoman ja sanoo Siionille: - Sinun Jumalasi on nyt kuningas!” (Jes. 52: 7). Uskovat kuulevat tämän saman tervehdyksen liturgiassa: ”Rauha olkoon teille kaikille”.

Lähetystyöhön kielteisesti suhtautuvia ei pitänyt väkisin käännättää. Pölyn pudistaminen jaloista voidaan ymmärtää merkinä asukkaiden epäuskosta, joka ei tuonut mitään hedelmää. Pölyn pudistamisella osoitetaan yhteyden ja vastuun purkaminen (saman asian osoittaa Pontius Pilatus pesemällä julkisesti kätensä, vrt. Matt. 27: 24). Viittauksessa Sodomaan kerrotaan, että lopullisella tuomiolla pääsevät sodomalaiset vähemmällä verrattuna niihin, jotka eivät ota vastaan sanomaa taivasten valtakunnasta.

”Minä lähetän teidät” on muodollisesti oikein. Kreikankielisessä tekstissä on kuitenkin lisäpainotus, joka korostaa lähettäjä ja joka nykysuomennoksessa ei tule hyvin esille. Vanhempi suomennos tuo sen esille: ”Katso, minä lähetän teidät”. Tarkoituksena on rohkaista opetuslapsia.

Nyt Jeesus rohkaisee kestäämään tulevaa juutalaisten toimeenpanemaa vainoa.”Olkaa siis viisaita kuin käärmeet” on rabbiinisista lähteistä. Voi olla, että tämä sanonta on sananlasku.